

به نام خدا

عنوان مستند: شیوه نامه رتبه بندی اعتباری شرکت های صرافی

شماره ویرایش: صفر

تاریخ تصویب: ۱۳۹۹/۰۲/۰۶ در کمیته تدوین ضوابط و ۱۳۹۹/۰۲/۰۸ هیات مدیره

مرجع تصویب: کمیته تدوین ضوابط و هیات مدیره

۱- مقدمه

اگرچه صرافی به عنوان یک نهاد مالی غیر بانکی^۱ محسوب می‌شود، لکن به دلیل شرایط تحریم، فعالیت‌های این نهاد با ریسک‌های ویژه‌ای همراه شده است که تدوین یک شیوه‌نامه رتبه‌بندی مخصوص به آن را ضروری می‌نماید. به این ترتیب، شیوه‌نامه حاضر به منظور رتبه‌بندی اعتباری صرافی‌ها توسط شرکت رتبه‌بندی اعتباری برهان (که به اختصار برهان نامیده می‌شود)، با توجه به شرایط خاص آن‌ها در ایران، تنظیم شده است.

۲- محیط مقرراتی

صرافی شخص حقوقی است که با مجوز و تحت نظارت بانک مرکزی ج.ا.ایران در زمینه خرید و فروش نقدی [اسکناس] ارز، انجام عملیات مربوط به حواله‌های ارزی از طریق موسسات اعتباری، ارائه خدمات ارزی برون مرزی از طریق کارگزاران در چارچوب قوانین و مقررات ارزی و خرید و فروش مسکوک طلای ضرب شده توسط بانک مرکزی^۲ فعالیت می‌نماید. برابر مفاد ماده (۱۱) قانون پولی و بانکی کشور، تنظیم مقررات مربوط به معاملات ارزی و طلا، تعهد یا تضمین پرداخت‌های ارزی و صدور و ورود ارز و همچنین نظارت بر معاملات ارزی کشور از جمله وظایف و مسئولیت‌های بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به عنوان تنظیم‌کننده نظام پولی و اعتباری کشور است. همچنین بر اساس تبصره (۱) ماده ۹۶ قانون برنامه پنجم توسعه و آیین‌نامه‌های قانون تنظیم بازار غیرمتشکل پولی، هرگونه فعالیت در حوزه صرافی فقط با کسب مجوز از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران میسر بوده، صرافی‌ها باید از این بانک مجوز فعالیت دریافت کنند.

دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت و نظارت بر صرافی‌ها (مصوب سال ۱۳۹۳ بانک مرکزی ج.ا.ایران)، ضوابط تأسیس، ارکان، سرمایه، شرایط صدور مجوز، شرایط فعالیت و نحوه نظارت بر فعالیت شرکت صرافی را تبیین نموده است. شرکت صرافی تأسیس شده توسط مؤسسات اعتباری، با رعایت قوانین و مقررات ناظر بر آن‌ها، صرفاً در قالب شرکت سهامی خاص و توسط اشخاص حقیقی فقط در قالب شرکت تضامنی امکان‌پذیر است.

در دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت و نظارت بر صرافی‌ها، حداقل سرمایه و شرایط موسسین، هیأت‌مدیره و مدیرعامل آمده است. طبق این دستورالعمل، تغییر شرکا در یک شرکت تضامنی صرافی، علاوه بر موافقت سایر شرکا، منوط به موافقت بانک مرکزی است. این نوع صرافی‌ها باید ضمانتنامه بانکی به میزان ۵۰ درصد سرمایه ثبتی به نفع بانک مرکزی، بسپارند و اجازه تأسیس شعبه ندارند. صرافی‌های بانکی صرفاً با مجوز بانک مرکزی می‌توانند شعبه تأسیس کنند و فعالیت صرافی‌ها صرفاً در حدود جغرافیای محل اقامت ذکر شده در اساسنامه یا اجازه‌نامه فعالیت یا مجوز فعالیت شعبه امکان‌پذیر است. صرافی‌ها مجاز به پیش‌خرید یا پیش‌فروش و انجام سایر معاملات سلف روی ارز نیستند و نباید در فضای اینترنتی یا مجازی، عملیات صرافی انجام دهند. صرافی‌ها باید مظنه‌های خرید و فروش ارز و مسکوکات را در محل صرافی به وضوح در معرض دید عموم قرار دهند. مجموع تعهدات مالی ناشی از حواله‌های صادره یک صرافی نمی‌تواند بیش از دو برابر سرمایه صرافی باشد. صرافی موظف است حساب‌های خود را روزانه ثبت کند و اطلاعات کلیه معاملات و خرید و فروش ارز (اعم از نقدی، حواله‌ای یا از طریق کارگزاران خود) را در سامانه مخصوصی ثبت و در اختیار بانک مرکزی قرار دهند. دارایی‌های صرافی نمی‌تواند وثیقه تعهدات صرافی شود. صرافی موظف است هرگونه اطلاعات و گزارش درخواستی بانک مرکزی را به موقع ارائه کند و با بازرسین بانک مرکزی همکاری نماید. در صورت تخلف از مقررات، عدم ایفای بدهی‌ها و تعهدات نسبت به مشتری، عدم ارائه اطلاعات یا ارائه اطلاعات نادرست و گمراه‌کننده به بانک مرکزی و تحقق سایر شرایط مندرج در دستورالعمل، بانک مرکزی می‌تواند مجازات انضباطی برای صرافی در نظر گیرد. بانک مرکزی می‌تواند حسب مورد نسبت به تذکر

^۱ Non-Banking Financial Institutions.

^۲ دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت و نظارت بر صرافی‌ها مصوب سال ۱۳۹۳ بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

کتابی، اخطار کتبی، توقف برخی فعالیت‌های صرافی، سلب صلاحیت اعضای هیأت مدیره و مدیرعامل و مطالبه وجه ضمانت‌نامه بانکی، تعلیق فعالیت یا ابطال اجازه‌نامه فعالیت و سایر اقدامات قانونی اقدام نماید. این موارد مشتمل بر تخطی از قوانین، عدم ایفای بدهی و تعهدات مشتریان، ارائه اطلاعات نادرست به بانک مرکزی، انحلال یا ورشکستگی و عدم فعالیت یا ناتوانی به تشخیص بانک مرکزی می‌باشد.

۳- آشنایی با فعالیت صرافی

چند حوزه فعالیت اصلی شرکت صرافی به شرح زیر می‌باشد:

(۱) **خرید و فروش اسکناس ارز:** اسکناس ارز به صورت سهمیه‌ای توسط بانک مرکزی به صرافی‌های بانکی اختصاص داده می‌شود. صرافی‌های بانکی مجازند تا در صورت انطباق شرایط متقاضیان خرید ارز با ضوابط اعلامی بانک مرکزی، تا سقف معینی ارز به قیمت معین به آن‌ها بفروشند. صرافی‌ها همچنین مجازند، اسکناس ارز عرضه شده توسط اشخاص را خریداری و سپس آن را به متقاضیان دیگر بفروشند. مشخصات خریدار و فروشنده و مقدار و قیمت ارز مبادله شده، باید در سامانه نظارت ارز (سنا) متعلق به بانک مرکزی ثبت شود.

(۲) **خرید و فروش مسکوکات طلای ضرب شده توسط بانک مرکزی:** این فعالیت جزء فعالیت‌های اصلی صرافی‌ها، شناخته نمی‌شود و حجم زیادی از فعالیت‌های آنان را در نمی‌گیرد. بانک مرکزی گاهی به منظور تنظیم بازار سکه، نسبت به عرضه سکه از کانال شرکت‌های صرافی نیز اقدام می‌نماید.

(۳) **حواله ارزی:** صرافی از طریق سامانه نظارت یکپارچه معاملات ارزی (نیما)، نسبت به خرید ارز در یک حساب بانکی در خارج از کشور از صادرکنندگان ایرانی اقدام و سپس ارز خریداری شده را در همان سامانه نیما به واردکنندگان ایرانی می‌فروشد. نقل و انتقال این ارز به واسطه حساب بانکی کارگزاران صرافی که در خارج از کشور قرار دارند، صورت می‌پذیرد به این معنا که ارز خریداری شده به حساب کارگزار صرافی منتقل شده و سپس به حساب معرفی شده توسط خریدار ارز انتقال می‌یابد.

عمده ریسک‌های فراوی یک شرکت صرافی به شرح زیر می‌باشد:

- ریسک نکول کارگزاران،
- ریسک نکول فروشنده ارز،
- ریسک تسویه^۳،
- ریسک نوسان نرخ ارز،
- ریسک عملیاتی.

۴- چارچوب تحلیلی

شیوه‌نامه برهان برای شرکت‌های صرافی متشکل از چارچوب تحلیلی فراگیر زیر است. ارزیابی، با عوامل بیرونی محیطی (ریسک صنعت) که ممکن است بر مشخصات ریسک یک صرافی تأثیر بگذارد، آغاز شده و با ارزیابی مشخصات عملیاتی اختصاصی و نیز ارزیابی حمایت‌ها و نظارت‌های بیرونی که ممکن است صرافی از آن برخوردار باشد، همراه می‌شود.

³ Settlement Risk.

تأمین‌کنندگان مواد اولیه و منابع مالی، دولت و جامعه تعادل به وجود آورد. بنابراین راهبری شرکتی تمام جنبه‌های وظایف مدیریت در پیگیری اهداف، اعم از برنامه‌های عملیاتی، کنترل داخلی و بیرونی، ارزیابی عملکرد و افشاء را در بر می‌گیرد. هدف برهان از ارزیابی راهبری شرکتی آن است که اطمینان پیدا نماید تا شرکت به نوعی ساختاردهی شده تا محیط کنترل داخلی اثربخشی را ایجاد کند؛ به نحوی که از طریق توزیع بهینه قدرت در سازمان، امکان سوء استفاده از آن را به حداقل برساند.

بخش‌هایی از نظام راهبری مستقر در شرکت صرافی در سایر قسمت‌های این شیوه‌نامه از جمله در قسمت‌های «مدیریت و ساختار سازمانی» و «نظام کنترلی» ارزیابی می‌شود. برهان در این قسمت: تعهد به اجرای راهبری شرکتی، میزان استقلال هیأت‌مدیره، شفافیت و افشاء، رعایت حقوق سهامداران و سایر ذی‌نفعان و کنترل معامله با اشخاص وابسته را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. در این خصوص هم‌چنین به نحوه حل و فصل اختلافات و شکایات، نحوه رعایت قوانین و مقررات و نیز هرگونه آراء انضباطی صادره از سوی مراجع ذیربط و نیز احکام قضایی صادره از سوی محاکم قضایی توجه می‌شود.

آشنایی مدیریت ارشد با مباحث راهبری شرکتی و بحث و بررسی کافی در زمینه مباحث مربوطه در جلسات هیأت‌مدیره، میزان تعهد و مدیریت ارشد به این امر را نشان می‌دهد. ارزیابی میزان تطبیق با اصول راهبری شرکتی در گزارش‌های سالیانه صرافی نیز در این خصوص بررسی می‌شود. تعریف شرح وظایف اعضای هیأت و تعیین تخصص و صلاحیت حرفه‌ای مورد نیاز برای عضویت در هیأت‌مدیره و میزان رعایت آن‌ها در عمل، به راهبری شرکتی مناسب کمک می‌کند. تفکیک میان وظایف مدیر عامل و رئیس هیأت‌مدیره و تعریف دقیق حدود اختیارات آن‌ها نیز اهمیت دارد. نحوه ارزیابی، انتخاب و انتصاب اعضای هیأت‌مدیره و مدیرعامل شرکت نیز در ارزیابی این بخش توسط برهان مورد بررسی قرار می‌گیرد.

استقلال هیأت‌مدیره صرافی، بستگی به تعداد مدیران مستقل موجود در ترکیب آن دارد. در مورد تعریف عضو مستقل هیأت‌مدیره، برهان به مقررات جاری در کشور و بهترین معیارهای جهانی در این زمینه اتکاء می‌کند. یک عضو هیأت‌مدیره وقتی مستقل است که به‌جز حق حضور در جلسات و پاداش هیأت‌مدیره و کمیته‌های هیأت‌مدیره که به تصویب صاحبان سهام می‌رسند، هیچ‌گونه منافع مستقیم یا غیرمستقیم با اهمیت دیگری در شرکت تحت مدیریت نداشته باشد. البته سهامدار بودن عضو هیأت‌مدیره در شرکت تحت مدیریت به شرط آن که وی را به یک سهامدار عمده تبدیل نکند، لطمه‌ای به استقلال مدیر نخواهد زد و بخصوص اگر میزان سهم وی قابل توجه باشد، می‌تواند به تقویت استقلال وی در مقابل سهامداران عمده کمک کند. بنابراین یک عضو هیأت‌مدیره، مستقل قلمداد نمی‌شود اگر با شرکت یا اشخاص وابسته رابطه تجاری داشته باشد، جزء مدیران اجرایی شرکت یا اشخاص وابسته به شرکت باشد، در اشخاصی که روابط تجاری با شرکت دارند، سهامدار یا مدیر باشد یا با سهامداران عمده یا مدیران شرکت و اشخاص وابسته نسبت خانوادگی داشته باشد.

تشریفات نصب و عزل هیأت‌مدیره می‌تواند بر میزان استقلال آن‌ها مؤثر باشد. هر قدر این تشریفات سخت‌گیرانه‌تر باشد، استقلال مدیران بیشتر می‌شود. مثلاً نصب مدیران می‌تواند منوط به طرح گزارشی از سوابق، تخصص و تحصیلات آن‌ها در کمیته‌ای مستقل و نهایتاً ارائه گزارش به مجمع عمومی صاحبان سهام و تصویب آن مرجع باشد. هم‌چنین عزل هر یک از آن‌ها می‌تواند نیاز به طرح گزارش عملکرد، ذکر دلایل و تصویب در مجمع عمومی صاحبان سهام داشته باشد.

از نظر برهان برقراری تعادل بهینه بین مدیران مستقل و مدیران داخلی، ضروری است. گرچه اکثریت داشتن مدیران مستقل یک امتیاز محسوب می‌شود، لکن شرکت نباید خود را از مدیران داخلی که با فرهنگ، سابقه و مسائل شرکت ارتباط بیشتری دارند، محروم کند. اشتغال تمام وقت مدیران داخلی در شرکت، یک مزیت محسوب می‌شود. مدیر غیرمستقلی که سمت و شغلی مشخص در اشخاص وابسته‌ای که در تعیین راهبردهای صرافی تأثیرگذارند، نداشته باشد، مزیتی به ترکیب مدیران اضافه نمی‌کند.

از نظر برهان استقلال یا عدم استقلال می‌تواند دو سر یک طیف باشند. بنابراین، برهان به مسئله استقلال مدیر، به صورت صفر و یک نگاه نمی‌کند. هرچه معیارهای استقلال کمتر رعایت شوند، میزان استقلال مدیر نیز کمتر خواهد بود؛ گرچه مدیرانی که اصول استقلال

را بیش از حد معینی نقض کنند، از نظر برهان تعریف مدیر مستقل را نخواهند داشت. همچنین، برهان تعریف مخصوص خود را از اشخاص وابسته دارد.

در بخش شفافیت و افشاء موضوعات مختلفی مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. برخورداری صرافی از سیاست گزارشگری مشخص که اصول، مقررات و ضوابط گزارشگری را برای سهامداران، مراجع ذی‌صلاح و تمامی گروه‌های ذی‌نفع تعریف نموده باشد، اهمیت دارد و چنانچه این سیاست برای عموم قابل دسترس باشد، میزان شفافیت را افزایش می‌دهد. میزان افشاء در گزارش‌هایی که برای سهامداران و سایر ذی‌نفعان بیرونی تهیه می‌شوند، توسط برهان ارزیابی خواهد شد. انتشار این گزارش‌ها شامل: صورت‌های مالی، گزارش فعالیت‌ها و گزارش‌های حساب‌برسان مستقل برای عموم، ارزشمند است. افشای رزومه حرفه‌ای اعضای هیأت مدیره، مدیر عامل و مدیران کلیدی و میزان انتشار اطلاعات با اهمیت در تارنمای شرکت به زبان فارسی و انگلیسی از جمله مواردی است که برهان در ارزیابی شفافیت و افشای شرکت مورد بررسی قرار می‌دهد. معمولاً ثبت شرکت به صورت یک شرکت سهامی عام و پذیرش آن در بازارهای متشکل سرمایه (اعم از بورس یا فرابورس) باعث ارتقاء قابل توجه در شفافیت می‌شود.

در رعایت حقوق سهامداران، این مسئله اهمیت دارد که دستور جلسه مجامع عمومی صاحبان سهام به همراه اطلاعات، توضیحات و مستندات مربوطه (به خصوص گزارش حسابرس و بازرس) و نحوه مشارکت و رأی‌گیری در مجامع عمومی، لااقل ده روز قبل از تشکیل مجمع به‌طور یکسان و از طریق کانال‌های ارتباطی مطمئن و موثر (علاوه بر آگهی در روزنامه کثیرالانتشار)، در اختیار همه سهامداران قرار گیرد. داشتن رویه‌ای مدون برای اعطای فرصت اظهارنظر به سهامداران و پاسخگویی به سوالات آن‌ها، قبل و حین برگزاری مجمع، از اهمیت بالایی برخوردار است. حضور حسابرس مستقل و بازرس و اعطای فرصت کافی به وی برای قرائت گزارش خود و همچنین نحوه انتخاب حسابرس و بازرس صرافی به قسمی که از صلاحیت و استقلال وی اطمینان حاصل شود، نیز اهمیت دارد. تنظیم متن صورت‌جلسات مجامع عمومی در همان جلسه و قرائت آن و ارسال یک نسخه از صورت‌جلسه پس از تکمیل، به سهامداران، شفافیت صرافی را در رعایت حقوق سهامداران نشان می‌دهد. وجود سیاست‌ها و رویکردهای مشخصی برای توزیع سود و زمان‌بندی پرداخت آن نیز اهمیت خود را دارد. رعایت حقوق سهامداران اقلیت برای انتخاب اعضای هیأت مدیره نیز مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. همچنین سازوکار پایش و ارزیابی کیفیت و اثربخشی فعالیتهای هیأت مدیره و آرایه خلاصه‌ای از دستاوردهای آن به مجمع عمومی صاحبان سهام از جمله دیگر زمینه‌های مورد بررسی در این بخش می‌باشد. وجود یک رویه مطمئن برای ثبت نقل و انتقال سهام نیز به حفظ حقوق سهامداران کمک می‌کند.

سیاست‌ها، اصول و خدمات صرافی باید اطمینان دهد که در فرآیند تصمیم‌گیری، حقوق ذینفعان از جمله مشتریان، کارکنان، دولت و جامعه حفظ می‌شود. به عنوان مثال، داشتن رویه‌ای برای دریافت شکایات احتمالی مشتریان و رسیدگی به آن‌ها، اختصاص بخش یا کارکنان ویژه‌ای برای پاسخگویی به سوالات مشتریان و اعلام عمومی مظنه‌های خرید و فروش ارز به خصوص از طریق پایگاه اطلاع‌رسانی و ارائه دسترسی عمومی به آرشیو مظنه‌ها، به حفظ حقوق مشتریان کمک می‌کند. انعقاد قراردادهای کار با رعایت انصاف، شفافیت و قوانین مربوطه با کارکنان و در اختیار گذاشتن یک نسخه از قرارداد به آنان و همچنین رعایت مقررات مربوطه در تعیین حقوق و مزایای آن‌ها، استفاده کارکنان از پوشش‌های بیمه‌ای پایه و تکمیلی و نداشتن اختلافات بیمه‌ای و دریافت به موقع مفاصاحساب بیمه، در جهت حفظ حقوق کارکنان اهمیت دارد. رعایت مقررات، شفافیت در تهیه صورت‌های مالی و اظهارنامه‌های مالیاتی، وجود کمترین اختلاف با مقامات مالیاتی در تعیین مالیات‌ها که ناشی از عدم شفافیت در حساب‌ها باشد و ارائه به موقع و مناسب گزارش‌های نظارتی به بانک مرکزی و سایر مراجع ذی‌صلاح نشان می‌دهد که صرافی به رعایت حقوق دولت و جامعه اهتمام به خرج می‌دهد.

کنترل معاملات با اشخاص وابسته نیز اهمیت ویژه‌ای در بررسی راهبری شرکتی دارد. وجود ضوابط معین، شفاف و جامع در زمینه معامله با اشخاص وابسته که در آن اشخاص وابسته به روشنی و به صورت جامع تعریف شده و در اختیار کارکنان مربوطه قرار داده شده باشد، بررسی می‌گردد. چنانچه قبل از هر معامله، مسئولین تصمیم‌گیر ملزم به بررسی وابستگی طرف معامله باشند و راجع به رعایت عرف تجاری قبل از انجام معامله توسط شخصی مستقل از مدیریت اظهار نظر گردد، اطمینان بیشتری نسبت به منصفانه بودن معاملات با

اشخاص وابسته ایجاد می‌کند. مناسب است که معامله با اشخاص وابسته، توسط هیات مدیره و مجمع عمومی صاحبان سهام، تایید شود که بهتر است این تایید، قبل از انجام معامله صورت پذیرد. لازم است که در رای‌گیری برای تصویب معاملات با اشخاص وابسته، اشخاص ذی‌نفع مشارکت داده نشوند. گزارش‌های هیات مدیره به مجمع عمومی نیز باید حاوی جزئیات کافی از معامله با اشخاص وابسته باشد.

مدیریت و ساختار سازمانی

نقش مدیریت در موفقیت یک سازمان برای دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده بر کسی پوشیده نیست. ساختار سازمانی مناسب نیز به تقسیم وظایف بهینه منجر شده و ارتباطات عمودی و افقی بین مدیران را تعریف و فرآیند تصمیم‌گیری را تسهیل می‌کند. برای این منظور باید شرح وظایف هر واحد و نحوه برقراری ارتباط و مشارکت با واحدهای دیگر به روشنی تعریف و مدیران و کارکنان واحدهای مختلف سازمانی در این خصوص آموزش دیده باشند. شرح وظایف باید پوشش دهنده همه فعالیت‌های کلیدی و مهم باشد. ترکیب هیئت مدیره صرافی باید از نظر تخصص و تجربه با اهداف و مسئولیت‌ها تناسب داشته باشد. مشارکت هیئت مدیره در تدوین سیاست‌های صحیح راهبردی و میزان نظارت آن بر اجرای سیاست‌های تدوین شده رأساً یا از طریق کمیته‌های تخصصی، میزان دسترسی هیئت مدیره به گزارش‌ها و اطلاعات مورد نیاز برای انجام وظایف خود و در نهایت ثبات مدیریت در ارزیابی این بخش اهمیت دارد. همچنین وجود ساختار سازمانی مناسب برای اعمال نظارت هیئت مدیره از جمله وجود کمیته‌های انتصابات، تعیین حقوق و مزایا و کنترل داخلی مورد توجه قرار می‌گیرند.

ترکیب مدیران از نظر تجربه و تخصص و تناسب آن‌ها با اهداف و استراتژی‌های تعریف شده برای صرافی، اهمیت زیادی در نیل به اهداف صرافی دارد. روشن است که ترکیب مناسب مدیران به تنهایی کافی نیست و مدیران باید فعالانه در تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌گذاری‌های صرافی، مشارکت داشته باشند. برهان از طریق بررسی مستندات از جمله صورت‌جلسات و مصاحبه با مدیران، به بررسی این موضوع می‌پردازد.

از آنجا که مدیرعامل صرافی وظیفه انتخاب مدیران، نظارت بر عملکرد آن‌ها و انجام فعالیت‌های پشتیبانی از صرافی را به عهده دارد، کیفیت تجربه و تخصص مدیرعامل، بر کیفیت فعالیت صرافی تأثیر قابل توجهی دارد. تناسب تجربه و تخصص سایر مدیران و کارکنان کلیدی با وظایف محوله، دارای متصدی بودن تمام این مشاغل و وجود برنامه‌های آموزشی لازم برای ارتقاء مداوم دانش و تخصص آن‌ها که باید متناسب با فعالیت‌های جاری و برنامه‌های آتی باشد و همچنین برنامه‌های جانشین‌پروری مناسب نیز در ارزیابی مدیریت صرافی نقش بسزایی دارند. مدیران ارشد مربوطه و هر یک از اعضای کمیته‌ها که در اخذ تصمیمات مهم دخالت دارند، به عنوان مدیران و کارکنان کلیدی محسوب می‌شوند.

برهان همچنین نظام‌های انگیزشی مدیران و کارکنان کلیدی صرافی را بررسی و تناسب آن‌ها را برای ایجاد هماهنگی بین اهداف این مدیران و کارکنان با اهداف صرافی ارزیابی می‌کند. برهان همچنین ارزیابی اشخاص و مراجع نظارتی و حرفه‌ای مربوطه در خصوص صرافی و مدیران آن را مورد توجه قرار می‌دهد.

نظام کنترلی

نظام کنترل داخلی، مجموعه‌ای از رویه‌ها، سیاست‌ها و فرآیندهایی است که کارایی و اثربخشی را برای وصول به اهداف تقویت می‌کند، رعایت مقررات را ارتقاء می‌دهد و از عدم وقوع اشتباهات، سوء استفاده، تقلب، گم‌شدن، سرقت و اختلاس اموال شرکت و همچنین اموال امنی دیگران نزد شرکت، اطمینان معقول حاصل می‌کند. با جداسدن مالکیت از مدیریت و گسترش فعالیت‌های یک سازمان، نظام کنترل داخلی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. نظام کنترل داخلی علاوه بر اندازه سازمان، باید مطابق با ماهیت فعالیت سازمان تنظیم شود. مستندات مربوط به ثبت و گزارشگری رویدادهای مالی صرافی، پیاده‌سازی کنترل‌های داخلی در نرم‌افزارهای مورد استفاده صرافی برای ثبت رویدادهای مالی، کنترل‌های تعبیه شده برای احراز هویت خریداران و فروشندگان ارز و درخواست دهندگان انتقال ارز یا اشخاص مجاز از طرف ایشان، کنترل‌های تعبیه شده برای اطمینان از رعایت سقف مقرر معاملات، استفاده از حساب‌های بانکی جداگانه برای

صرافی و کنترل مستمر و دوره‌ای ورودی و خروجی این حساب‌ها و جداسازی بخش ثبت معاملات از بخش انجام معاملات و صادر کننده دستورات نقل و انتقال ارز، از جمله نکاتی است که باید در نظام کنترل داخلی یک صرافی مورد توجه باشند. تعریف نقاطی که باید مستمرا کنترل شوند و تدوین محدوده‌هایی که تجاوز از آن‌ها مجاز یا ممکن نیست و تعریف خط‌های خط‌خطی که در صورت تخطی از آن‌ها مدیریت را باخبر کنند، تعریف محتوا و زمانبندی تهیه گزارش‌های نظارتی، تعریف خطوط گزارش‌دهی نظارتی توسط افرادی مستقل از کارکنان متصدی عملیات و درگیر بودن مدیریت ارشد از جمله مدیرعامل و هیات مدیره در نظارت مستمر با دریافت گزارش‌های مذکور و فهم کافی از نظام‌ها و رویه‌های انجام امور توسط مدیریت ارشد، می‌تواند از نقاط قوت نظام کنترل داخلی محسوب شود.

مستندسازی تشریفات صدور دستورات خرید و فروش ارز یا نقل و انتقالات ارزی و ریالی و اطلاع کارکنان درگیر در اجرا و نظارت بر این عملیات، در تقویت کنترل‌های داخلی یک صرافی مهم است. این تشریفات باید به گونه‌ای طراحی شده باشند که کارکنان غیر مجاز نتوانند با تقلید از آن، دستورات تقلبی صادر کنند یا یکی از کارکنان درگیر در این عملیات بتواند با جعل مدارک بدون رعایت تشریفات، وانمود کند که آن‌ها را رعایت کرده است.

دستکاری در گزارش‌های دوره‌ای که توسط کارکنان برای مدیریت تهیه می‌شوند، نباید امکان‌پذیر باشد. همچنین هر گونه شرط یا محدودیتی که در نرم افزارها برای تهیه گزارش‌ها اعمال می‌گردد، باید به صورت خودکار در بالای گزارش تولیدی نرم‌افزار درج شده و غیرقابل تغییر باشد.

یکپارچگی سیستم‌های عملیاتی با سیستم‌های ثبت حساب‌ها و انتقال برخط اطلاعات بین آن‌ها از اهمیت خاصی برخوردار است به قسمی که کارکنان عملیات به سیستم‌های ثبت حساب‌ها دسترسی نداشته باشند و نتوانند اطلاعات منتقل شده از این سیستم‌ها به سیستم‌های عملیاتی را دستکاری کنند. بطور مشابه، کارکنان بخش حسابداری نیز مجاز به تغییر در اطلاعات وارده در سیستم‌های عملیاتی یا منتقله از آن‌ها، نباشند. استفاده از صفحه گسترده‌ها نظیر اکسل، برای ثبت، گزارش‌گیری و محاسبات، می‌تواند صرافی را با خطر اشتباهات و تقلب مواجه کند.

وجود واحد مستقل برای حسابرسی داخلی با نیروی انسانی کافی و صلاحیت‌دار، کیفیت گزارش‌های واحد حسابرسی داخلی و وجود کمیته حسابرسی در جایگاه مناسب در ساختار سازمانی و عملکرد آن، از موارد مورد ارزیابی در زمینه نظام کنترل داخلی است. حوزه دیگر مورد بررسی، کنترل بیرونی است. نظام کنترل بیرونی شامل صلاحیت، کیفیت کار و میزان درگیر بودن اشخاص مستقل از مدیر صرافی در کنترل فعالیت‌های مرتبط با صرافی است. حسابرس مستقل صرافی و همچنین بانک مرکزی به عنوان مقام ناظر، جزء اشخاص بیرونی ناظر بر صرافی قلمداد می‌شوند. برای ارزیابی صلاحیت حسابرس، برهان ممکن است از نتایج رتبه‌بندی مقامات ناظر و مراجع تخصصی مربوطه در خصوص این اشخاص از جمله جامعه حسابداران رسمی ایران، سازمان بورس و اوراق بهادار و/یا بانک مرکزی استفاده کند، در عین این که کیفیت کار عملی آن‌ها را نیز از طریق گزارش‌های آن‌ها از نتایج بررسی‌هایشان از جمله نامه مدیریت و اظهار نظر حسابرس راجع به صورت‌های مالی ارزیابی می‌کند. واکنش مدیر صرافی به گزارش کنترل‌کنندگان بیرونی نیز مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

آخرین موضوع مورد بررسی در این قسمت، نظام کنترلی برای رعایت قوانین، مقررات، اساسنامه صرافی، سیاست‌ها و سایر مصوبات داخلی است. وجود واحدی مستقل با جایگاه سازمانی مناسب و امکانات و نیروی انسانی کافی برای کنترل رعایت موارد یاد شده و عملکرد آن بررسی و علاوه بر آن، نقض اساسی و با اهمیت و مداوم مقررات و مستندات و مصوبات صرافی، در ارزیابی این موضوع لحاظ می‌شوند.

مدیریت ریسک

میزان پیچیدگی سیستم‌های مدیریت ریسک مورد استفاده نیز یک عامل بسیار مهم در ارزیابی برهان است. مدیریت صحیح ریسک از ارزش منابع شرکت محافظت کرده و کاربرد آن‌ها را بهینه می‌کند، لذا به شرکت صرافی اجازه می‌دهد تا تعهدات خود را در مقابل ذی‌نفعان از جمله مشتریان و اعتباردهندگان، ایفا نماید.

فعالیت صرافی در شرایط حاضر به گونه‌ای است که با کارگزاران منتخب خود تعاملات و تبادلات فراوان و پرسیکی دارد. کارگزار، به شخص دارای مجوز از مراجع قانونی در خارج از کشور گفته می‌شود که به واسطه انعقاد قرارداد با صرافی، نسبت به خدمات ارزی برون مرزی در خارج از کشور، مطابق با ترتیبات تعیین شده در قرارداد و در چارچوب قوانین و مقررات اقدام می‌کند.^۴ شرکت‌های صرافی در انتخاب کارگزاران خود علاوه بر شاخص‌هایی همچون کارمزد، سرعت انجام امور محوله و تنوع خدمات قابل ارائه، معیارهای دیگری که اعتبار کارگزار را می‌سنجد نظیر: سابقه همکاری، وضعیت تضمین ارائه شده، مالکیت حسابها و داشتن نظم و پیگیری امور را نیز مدنظر قرار می‌دهند. وجود نظامی قابل اتکا، برای بررسی اعتبار کارگزاران طرف قرارداد با صرافی و تعیین حدود و حجم کار ارجاعی به هر کارگزار بر اساس خروجی این نظام و به روزرسانی دوره‌ای آن (لااقل هر سه ماه یکبار)، در ارزیابی کیفیت مدیریت ریسک صرافی اهمیت دارد. همچنین تنوع در کارگزاران طرف معامله، به قسمی که صرافی مجبور نباشد حد اعتباری بالایی برای یک کارگزار اختصاص دهد، از ریسک تسویه^۵ می‌کاهد. از این رو، انتخاب کارگزارهای متنوع و مختلف حتی در یک کشور مقصد و تعیین و کنترل حد اعتباری برای کارگزارها بر اساس شرایط و عملکرد آن‌ها، اهمیت دارد.

انعقاد قرارداد بین صرافی و کارگزار که در آن تمام روابط، مسئولیت‌ها و اختیارات فی‌مابین به روشنی تبیین شده و در شرایط نکول کارگزار از تعهدات و مسئولیت‌های خود، مفادی برای پوشش صرافی پیش‌بینی شده باشد، ابزاری برای مدیریت ریسک طرف مقابل در اختیار صرافی قرار می‌دهد. مناسب است که در این قرارداد یا مبتنی بر آن، کانال‌های ارتباطی مطمئن برای ارسال دستورات نقل و انتقال ارز و دریافت گزارش‌های مربوط به آن، به گونه‌ای که دستورات یا گزارش‌های ارسال شده غیر قابل انکار از طرف کارگزار باشند، تعریف شده باشند.

مدیریت ریسک نوسانات نرخ ارز نیز در یک صرافی اهمیت ویژه‌ای دارد. ممکن است یک صرافی قبل از اقدام به فروش، نسبت به خرید ارز اقدام کند و در این میان به دلیل کاهش نرخ ارز، با زیان مواجه شود. همچنین صرافی ممکن است قبل از خرید ارز، به فروش آن اقدام کرده باشد و خود را در معرض ریسک افزایش نرخ ارز قرار دهد. کنترل موقعیت‌های خرید^۶ و فروش^۷ اتخاذ شده در هر لحظه از زمان، اطلاعات لازم را برای مدیریت ریسک نوسان نرخ ارز برای مدیریت فراهم می‌کند. تحلیل و پیش‌بینی نرخ ارز نیز می‌تواند در اخذ موقعیت‌های مناسب، به صرافی کمک کند.

ریسک‌های عملیاتی، عبارت از احتمال وجود یا ایجاد اشکال در عملیات - بخصوص در فعالیت نیروی انسانی، فرآیندها و فن‌آوری اطلاعات - است که وقوع آن‌ها می‌تواند به صرافی زیان وارد کند. با توجه به ماهیت عملیات صرافی که سرو کار با وجوه نقد و ارز است، اشتباه و اشکال در عملیات می‌تواند خسارت غیرقابل برگشتی به صرافی وارد نماید.

اولین حوزه از ریسک عملیاتی به فعالیت کارکنان مرتبط است. عملیات صرافی بسیار به عملکرد صحیح کارکنان وابسته است، چرا که این کارکنان هستند که بسته به شرایط، باید تصمیمات صحیحی اتخاذ کنند یا تصمیمات اخذ شده را به مرحله اجرا گذارند. مدیریت ریسک صرافی باید اشتباهات نیروی انسانی را به حداقل برساند و از اختلاس، تقلب و کلاهبرداری پیش‌گیری کند. نظام انگیزشی مناسب، آموزش پرسنل در اجرای صحیح عملیات و اتخاذ تصمیمات درست و همچنین چرخش شغلی، در کاهش ریسک عملیاتی مرتبط با

^۴ دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت و نظارت بر صرافی‌ها مصوب سال ۱۳۹۳ بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

5 Counterparty Risk.

6 Long Position

7 Short position

عملیات، موثر است. اگر نظام انگیزشی کارکنان به گونه‌ای باشد که آن‌ها را برای ایجاد سود و درآمد تحت فشار قرار دهد، آن‌گاه بسیار محتمل است که کارکنان در تصمیمات و عملیات خود، ریسک غیرمعقول بپذیرند و در صورت بروز زیان، آن را مخفی کرده و به مدیریت گزارش نکنند.

کارکنانی که تحت فشار اقتصادی هستند یا به مواد مخدر اعتیاد دارند، معمولاً خطر تقلب و اختلاس بالاتری دارند. نظام استخدام کارکنان باید توانایی ممانعت از استخدام این اشخاص را داشته باشد. همچنین نظام پرسنلی باید بتواند کارکنان پرخطر را شناسایی و نحوه برخورد مناسب با آنان را تعیین کند. داشتن نظام انضباطی مناسب برای برخورد قاطع با کارکنان متخلف، مهم است. اشتراک اطلاعات بین کارکنان نیز مفید است و باعث می‌شود که در صورت غیبت یا وقوع هرگونه اتفاق برای هر یک از کارکنان، دیگر کارکنان در جریان امور وی بوده و آن‌ها را ادامه دهند. بیمه مسئولیت کارکنان نیز می‌تواند برای جبران زیان اشتباهات آنها به کار گرفته شود. دومین حوزه ریسک عملیاتی، به اشتباه و ناکارآمدی تکنولوژی اطلاعات بر می‌گردد. خودکار کردن فرآیندهای عملیاتی و گزارش‌دهی، ریسک ناشی از نیروی انسانی را کاهش، ولی ریسک تکنولوژی اطلاعاتی را افزایش می‌دهد. احتمال از دست رفتن داده‌ها باید از طریق ذخیره‌سازی پشتیبان در تجهیزات و محل‌های مناسب با فاصله جغرافیایی در داخل و خارج شرکت، کاهش یابد. تهیه نسخه‌های پشتیبان، باید در فواصل زمانی کوتاه صورت گیرد. داشتن ضوابط مشخص و مناسب برای ورود به و حفاظت از مکان‌هایی که ورود به آنها می‌تواند امکان آسیب به سرورها و داده‌ها و دسترسی به آنها را فراهم کند، ضرورت دارد. این مکان‌ها باید از سیستم‌های اعلان و اطفاء حریق برخوردار بوده و در مقابل زلزله و حملات سایبری و نظامی و سایر بلایای طبیعی، مقاوم باشند. امکان دسترسی از راه دور به سخت‌افزارها و نرم‌افزارها و داده‌های اصلی در زمان وقوع حوادث غیرمترقبه و داشتن سرور، تجهیزات و خطوط اینترنتی پشتیبان نیز ریسک از دست دادن داده‌ها و توقف فعالیت‌ها را در هنگام بحران، کاهش می‌دهد. برنامه صرافی برای مقابله با شرایط خاص^۸ نیز مورد توجه قرار می‌گیرد.

احتمال درز اطلاعات از طریق رعایت نکات ایمنی در طراحی نرم‌افزارها، شبکه و سخت‌افزارها و مستندسازی نحوه دسترسی به داده‌ها و پیاده‌سازی دقیق آن‌ها در عمل، کاهش می‌یابد. دسترسی و اختیار مدیر نرم‌افزارها به انجام تغییرات بدون اطلاع و اجازه کاربران، ریسک را افزایش می‌دهد. سخت‌گیری در تعریف رمزهای عبور و ورود به نرم‌افزارها (مثلاً استفاده از رمزهای عبور یکبار مصرف که به تلفن موبایل کاربر ارسال می‌شود) و امکان تغییر آنها به اختیار کاربر، امکان دسترسی غیرمجاز را کاهش می‌دهد. آموزش کارکنان در زمینه نحوه بکارگیری نرم‌افزارها نیز در پیش‌گیری از اشتباهات اهمیت دارد. در صورتی که تولید و پشتیبانی نرم‌افزارها به شرکت‌های دیگر سپرده شده است، حدود دسترسی آن شرکت‌ها به داده‌ها باید تحت کنترل باشد.

حوزه سوم ریسک عملیاتی از اشتباه در فرآیندها و رویه‌ها بوجود می‌آید. مستندسازی و شفافیت فرآیندها و رویه‌های اصلی بخصوص در مورد خرید و فروش و نقل و انتقال ارز و وجوه، بر کاهش این ریسک تاثیر دارد. مکانیزه کردن فعالیت‌های اصلی، ابهام در نحوه انجام فعالیت‌ها را کاهش و سرعت و کارایی را بهبود می‌بخشد، گرچه ممکن است به قربانی کردن انعطاف برای برخورد با شرایط پیش‌بینی نشده، بیانجامد. پیچیدگی و احتمال تغییر شرایط محیط عملیاتی باید در طراحی فرآیندها و رویه‌ها در نظر گرفته شوند، و الا فرآیندهای طراحی شده، کارایی لازم را نداشته و ممکن است متروک شوند.

فرآیند مدیریت ریسک خود از اهمیت ویژه برخوردار است. این فرآیند از شناسایی ریسک‌های فرآروی سازمان شروع می‌شود. سپس سازمان باید اشتباهات ریسک خود را در همه زمینه‌های ریسک‌های فرارو، تعیین کند. در مرحله بعد راهبردهای پذیرش، پوشش و انتقال ریسک تعیین شده و اجرا می‌شوند. در پایان نیز باید فعالیت‌های مدیریت ریسک در عمل ارزیابی و انحرافات شناسایی شده و سپس اصلاحات لازم در تعریف ریسک‌های فرارو، اشتباهات ریسک، راهبردها و فعالیت‌های مدیریت ریسک صورت پذیرد. صرافی باید از سازماندهی و گردش کار مناسب و شفاف برای مدیریت ریسک برخوردار باشد. نتایج بررسی‌های دوره‌ای فعالیت‌های مدیریت ریسک

⁸ Disaster Recovery Plan

باید به مدیریت ارشد از جمله هیات مدیره گزارش شوند. این گزارش باید ریسک‌های فرآرو، سیاست‌های برخورد با ریسک، نواقص احتمالی، زیان‌های غیرمعمول، انحراف از سیاست‌ها و هر موضوعی که اجازه دهد تا مدیریت درک بهتری از سطوح ریسک پذیرفته شده پیدا کند را شامل شود.

فعالیت‌های پشتیبان

فعالیت‌های پشتیبان شامل تمام فعالیت‌های اداری است که شرکت صرافی برای پشتیبانی از فعالیت‌های خود انجام می‌دهد. اجرای تصمیمات صرافی، ثبت و گزارشگری رویدادهای مالی، تنظیم و تسلیم اظهارنامه‌های مالیاتی و پشتیبانی حقوقی از شرکت، جزء فعالیت‌های پشتیبان محسوب می‌شوند.

برهان، مستندات فرآیند اجرای سفارش‌های خرید و فروش و انتقال ارز به نام شرکت و اجرای سایر تصمیمات صرافی را بررسی می‌کند. وجود نرم‌افزارهای مکانیزه برای ثبت و اجرای سفارش‌ها و تصمیمات خرید و فروش و نقل و انتقال ارز و مسکوکات، به گونه‌ای که نتیجه اجرای تصمیمات را به صورت مکانیزه و در لحظه دریافت و گزارش نماید، یک امتیاز محسوب می‌شود. میزان تطبیق نرم‌افزارهای یادشده (در زمینه اجرا و اخذ گزارش‌ها) با نیازهای جاری و انعطاف‌پذیری آنها برای تطبیق با نیازهای احتمالی آتی، بررسی می‌شوند. برهان، همچنین کفایت رویه‌ها و فرآیندهای شناسایی، ثبت و گزارشگری رویدادهای مالی صرافی را بررسی می‌کند. وجود نرم‌افزار مناسب در این زمینه که نیازهای جاری و آتی را پاسخ دهد و ارتباط مناسب و برخط با سامانه‌های عملیاتی داشته باشد از اهمیت برخوردار است. در ارزیابی این بخش، برهان کیفیت‌های گزارش‌های مالی و عملکردی صرافی را نیز بررسی می‌کند.

در ارزیابی سیستم حسابداری صرافی، تعریف سطوح دسترسی، عدم امکان دستکاری توسط شخص ثالث در آن جهت اجتناب از اختلاس، تعیین مراحل صدور، تأیید و قطعی کردن اسناد و عدم امکان تغییر در سندها در هر یک از مراحل پس از تأیید مرحله قبل، اطمینان از ثبت بموقع و حتی در لحظه و بدون دخالت نیروی انسانی سندهای حسابداری، بایگانی صحیح اسناد پشتوانه رویدادهای مالی بخصوص نقل و انتقالات وجوه و ارز، بررسی می‌شوند.

کفایت کارکنان، تناسب تجربه و تخصص آن‌ها که برای فعالیت‌های پشتیبان اختصاص داده شده است و همچنین آموزش مداوم آن‌ها و وجود برنامه‌های جانشین‌پروری نیز در نظر گرفته می‌شوند.

سیستم‌های اطلاعاتی شرکت صرافی باید اطلاعات به موقع و کافی را برای تصمیم‌گیری مدیران فراهم نماید. مدیریت ارشد و هیات مدیره باید گزارش‌های دوره‌ای مناسب از عملیات صرافی دریافت کنند. این سیستم‌ها همچنین لازم است نمای کلی از فرآیندهای اجرایی جاری شرکت و اینکه هر یک از فعالیت‌های اصلی صرافی در چه مرحله‌ای است را ارائه نمایند. نقل و انتقال ارز باید دارای زمان استاندارد بوده و سیستم‌های اطلاعاتی باید تاخیر در آن‌ها را شناسایی و هشدارهای لازم را به کارکنان مسئول بدهد. همچنین این سیستم باید با سیستم ارزیابی کارگزارها یکپارچه بوده و بر اساس عملکرد هر یک از کارگزارها، پیشنهادهای لازم را در خصوص کنترل سقف اعتباری آنها ارائه کند.

۳-۴- ارزیابی ریسک مالی

در این قسمت به ارزیابی ریسک‌های مرتبط با شرکت صرافی در بعد مالی پرداخته می‌شود. در این قسمت به ارزیابی تاب‌آوری و قدرت بازار شرکت مبتنی بر اندازه بازار و گردش مالی، سرمایه، تامین وجوه و نقدینگی، کیفیت دارایی‌ها و سودآوری پرداخته شده است.

تاب‌آوری و قدرت بازار

اندازه شرکت (اگرچه تنها شاخص قدرت نمی‌باشد) با جایگاه بازار رابطه‌ای قوی دارد. آمار عملکردی قابل مقایسه گذشته نشان می‌دهد که تمایل برای اعطای رتبه بالاتر به شرکت‌های بزرگ‌تر وجود داشته است. در زمان ارزیابی یک سازمان از نظر مشخصاتی همچون کیفیت دارایی یا دسترسی به منابع مالی، باید مزیت تنوع که نوعاً میزان آن در شرکت‌های بزرگ‌تر بیشتر است، در نظر گرفته شود.

دلایل ملموسی در زمینه تأثیر اندازه شرکت در رتبه‌بندی‌ها وجود دارد. اندازه اولاً موجب افزایش قدرت بازار یک سازمان در تمامی جوانب می‌شود که از آن جمله می‌توان به قدرت جذب افراد باکیفیت، جذب منابع مالی و دستیابی به زیرساخت بهتر و البته قدرت قیمت‌گذاری اشاره نمود.

سهم بازار، معیار مناسبی از بزرگی صرافی در مقایسه با سایر رقبا ارائه می‌دهد. تنوع درآمدها از طریق فعالیت‌های غیروابسته به هم، منجر به افزایش ثبات جریان درآمدی در شرایط متغیر می‌شود. مزیت‌های رقابتی صرافی نیز می‌تواند در صورت وقوع بحران به حفظ مشتریان و تداوم جریان درآمدی کمک کند.

سرمایه

سرمایه از نظر برهان به عنوان یک مخزن در دسترس شرکت صرافی در مقابل زیان‌های پیش‌بینی نشده محسوب می‌شود. این عامل به عنوان مهمترین شاخص حمایتی است که شرکت صرافی برای اعتباردهندگان خود در برابر زیان‌های آتی فراهم می‌کند و کفایت آن باید با توجه به ریسک‌های تحمل شده توسط شرکت، ارزیابی شود. اهرم یا میزان بدهی در مقایسه با سرمایه پایه، به عنوان عاملی مهم در اختصاص رتبه اعتباری محسوب می‌شود.

بنابراین ریسک‌گریزی سازمان‌ها ممکن است کم یا زیاد باشد، ولی در هر حال، سطح بالاتر سرمایه اثر مثبت در رتبه‌بندی دارد. بنابراین فهم میزان تمایل مالکان و مدیران به پذیرش ریسک، بخشی از فرایند قضاوت برهان محسوب می‌شود. اینکه ذخیره احتیاطی تا چه میزان بیش‌تر از الزامات نسبت کفایت سرمایه است نیز به عنوان عاملی مهم در رتبه‌بندی محسوب می‌شود.

برهان همچنین به توانایی شرکت صرافی در افزایش سرمایه پایه خود از طریق انباشته کردن سود تاکید دارد، چون سود برای رشد باثبات، به عنوان یک منبع قابل اتکا محسوب می‌شود. این موضوع سیاست تقسیم سود را به عنوان عاملی مهم در می‌آورد، چراکه حتی قابلیت سودآوری قوی می‌تواند از طریق خروج زیاد نقدینگی تضعیف شود. یک سرمایه پایه قابل توجه، مدیریت را قادر می‌سازد تصمیمات عاقلانه‌ای را در زمینه گزینه‌های رشد و تأمین مالی اتخاذ کند.

تأمین وجوه و نقدینگی

برای ارزیابی اهرم در یک شرکت صرافی، باید به ماهیت بدهی‌ها توجه داشت. به طور مشخص، میزان توان شرکت صرافی در ایجاد تناسب بین دارایی‌ها و بدهی‌های خود و اینکه تا چه حد سررسیدها و مشخصات نرخ بهره بدهی‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت با سید سرمایه‌گذاری‌های آن مطابقت دارند، مورد بررسی قرار می‌گیرند. نقدینگی در دسترس برای ایفای تعهدات کوتاه‌مدت از طریق ارزیابی تمام ادعاهای کوتاه‌مدت در برابر تمام منابع نقد کوتاه‌مدت، مورد قضاوت قرار می‌گیرد. البته برهان، کیفیت، تنوع و ثبات منابع نقدی را نیز لحاظ می‌کند. ایجاد و مدیریت محتاطانه این جریان‌های نقدی به عنوان موضوعی کلیدی در ارزیابی محسوب می‌شوند. همچنین عامل نقدینگی وزن بیشتری در رتبه کوتاه‌مدت در مقایسه با رتبه بلندمدت دارد و می‌تواند باعث بهبود رتبه کوتاه‌مدت در مقایسه با رتبه بلندمدت شود.

توانایی تأمین مالی با نرخ‌های رقابتی از بازارهای کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت، برای بقای مستمر و توأم با موفقیت، حیاتی است. تنوع و ثبات منابع تأمین وجوه، به نوبه خود الزامات نقدینگی را برای شرکت صرافی تعیین می‌کند. در حالت ایده‌آل، راهبرد تأمین وجوه برای شرکت صرافی، آن است که منابع متنوع تأمین مالی را دربرگیرد.

برهان انعطاف‌پذیری شرکت صرافی در مقابله با رخدادهای بازار را ارزیابی می‌کند. دسترسی به بازارهای بدهی و آن بخش از دارایی‌ها که بدون نقصان قابل توجه در ارزش، قابل تبدیل به وجه نقد هستند، از نظر برهان ارزش زیادی دارند.

کیفیت دارایی‌ها

ارزیابی کیفیت دارایی‌ها به عنوان عامل کلیدی در فرآیند رتبه‌بندی محسوب می‌شود. یک اصل بنیادین در این فرایند همانا تجزیه و تحلیل ترکیب دارایی‌هاست. شرکت صرافی به طور روزافزونی مطابق مقررات مرتبط، محدوده فعالیت خود را به مسیرهای مختلف توسعه

می‌دهد. گرچه این موضوع باعث تنوع در جریان‌ات درآمدی می‌شود ولی از طرف دیگر منجر می‌شود تا شرکت صرافی با ریسک‌های مختلفی مواجه شوند.

تا آنجایی که به تأمین مالی سبد دارایی‌ها مربوط می‌شود، بازیافت‌های نقدی، از اهمیتی حیاتی در ایفای به موقع بدهی‌ها برخوردار است. از آنجایی که بهبود یا ایجاد مشکل در دارایی‌های شرکت می‌تواند توان مالی شرکت صرافی را تحت تأثیر قرار دهد، برهان انجام یک تجزیه و تحلیل جامع از کیفیت دارایی‌ها را دنبال می‌کند. لذا کیفیت دارایی‌ها و اثربخشی سیاست‌های مدیریت در خصوص رویه‌های بازیافت نقدی آن‌ها و رویه‌های ارزیابی ریسک، مورد بررسی قرار می‌گیرند.

سودآوری: عامل کلیدی در توان مالی

بهبود در سودآوری در یک سال واحد، عموماً نمی‌تواند به طور قابل ملاحظه‌ای بر میزان محافظت از اعتباردهندگان در برابر ریسک بیافزاید. با این حال سودآوری پایدار در طی چند سال به یک شرکت صرافی قوی ختم می‌شود. کیفیت سود با تأکید بر تداوم و پیش‌بینی‌پذیر بودن درآمدها به همان اندازه که مبلغ سود مهم است، اهمیت دارد. برهان در تجزیه و تحلیل خود، سود تکرارشونده را از سودهای غیرمحوری تفکیک می‌کند، که انتظار می‌رود تصویر بهتری از پتانسیل سودآوری آتی یک شرکت صرافی به نمایش بگذارد. سود نشانگر کارایی راهبرد مدیریت و ظرفیت یک شرکت صرافی در تأمین مالی داخلی است. میزان سود پایه (بدون لحاظ ذخایر، مالیات و اقلام غیرمترقبه)، ظرفیت شرکت صرافی را در ایجاد ذخایر برای جبران زیان‌های بالقوه نشان می‌دهد.

۴-۴- حمایت بیرونی

توانایی شرکت صرافی در ایفای تعهداتش تحت تأثیر میزان حمایت بیرونی نیز قرار دارد. الگوهای مالکیت و عملکرد گذشته بنیان‌گذاران و شرکت‌های هم‌گروه، مرور می‌شوند. اگر بنیان‌گذاران و شرکت‌های هم‌گروه قدرتمند باشند، احتمال برخورداری از پشتیبانی آن‌ها در زمان نیاز، معمولاً زیاد است. شایستگی اعتباری شرکت صرافی با بنیان مالی ضعیف، در صورتی که توسط شخص ثالث قوی حمایت شود، ممکن است افزایش یابد. به همین ترتیب، ثبات‌پذیری مالی اشخاص مرتبط نیز در نظر گرفته شده و به عنوان نقاط قوت یا ضعف که مشخصات ریسک صرافی را تحت تأثیر قرار می‌دهد، مد نظر قرار می‌گیرند.